

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben minden szombaton.	Szerkesztő és laptulajdonos: Dr. KOMLÓSSY FERENCZ.	Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST
Előfizetési ár: Egész évre 4 frt Fél évre ..2 frt	Főmunkatárs: Zelliger Vilmos.	VI., Érszek-utca 2. szám.

TARTALOM: A pénzügyi bizottságból. Váczy István. — Egyesületi élet. A szatmár- és ugoctamegyei r. k. népt.-egy. 1891. évi rendes közgyűlése. Jankovics János. — T á r c z a: Vaszary Kolos a falusi népiskolában. — Irodalom és művészet. — Gyűjtés. — Vegyesek.

A pénzügyi bizottságból.

Sóváran lestem a hírlapok azon számaint, melyek majd a pénzügyi bizottságnak a közoktatásügyi budget tárgyalásairól hoznak referádákat. Es miért? — Azért, hogy meggyőződjem, miszerint a közoktatás emelése, mint az általános nép-művelődés nélkülözhetetlen alapja honatyáinknak mennyire fekszik szívükön? Azért, hogy nehéz munkámra tápot merítsek a népnevelés érdekében, ott olvasható lelkes felszólalásokból? Azért, hogy megtudjam, tulajdonkép van-e jogosultsága, értem — alapja vérmes reményeinknek, a milyenekké azokat tanügyminiszterünk többszörös-enunciációi csigázták? S hogy mindeme szempontokból kíváncsiságom, óhajom mennyire nyert kielégítést, arról legyen szabad e sorokban röviden megemlékezni.

A tárgyalás első napja a primás-kérdést ölelte fel. Szó sincs róla, mintha a katolikus tanítói kart nem közelről érintené ez ügy, hiszen vallásunknak s a hozzá fűződő összes kath. intézményeinknek első öréről hazánkban volt szó. Hanem tekintettel, hogy a tüzes tanácskozás már *post festa* történt; hogy a kinevezés az ország osztatlan örömeivel találkozott; hogy főleg kálvinista atyafiaink berzenkedtek ott, kiknek mindennemű tervezéssel egyedüli óhajuk a katolikusok felett főnhatalmat biztosítani és így gradátim egyházunk terjedelmes birtokait felosztani, mindegyikünk örömeitől vette volna, ha a bizottság tagjai a vallással egybekötött intézmények feszegetése helyett idejüket egyéb, szorosán a közoktatást érintő dolgok megbeszélésére használták volna fel.

Másnap került szónyegre a népnevelésre vonatkozó két tétel, nevezetesen: a népiskola s a kisdóvodó ügye.

Régóta nyilvánvaló, hogy állami budgetünkben a két honvédelmi rovat: a közoktatási és a honvédségi állnak leghátul. Különös, szinte erősen bosszankodunk is, tudva, hogy 395 millió forint kiadásunkból a vallás- és közoktatásra $7\frac{1}{2}$ millió (a honvédségre $15\frac{1}{2}$ millió) forint jut, hogy az első a rendes kiadásoknak valami $1\frac{1}{2}\%$ -a s ebből a kizárólag népoktatásra fordított összeg már csak

törtszámban fejezhető ki; végre megáll szemünk, szánk, ha azt kell megélnünk, hogy e visszas helyzetnek a pénzügyi bizottság kebelében nincs egyetlen ostorozója.

Hát hova megy az a sok-sok millió?! Hova fordítatik az a tengernyi összeg, amit a szegény nép véres verejtékén gyűjt garasról-garasra, saját maga éhezésével, csak hogy adóját kifizethesse?! Megemészti a közös hadsereg! És még merészelje valaki azt hangoztatni — kulturállam vagyunk! Az ám, a militarizmus (még csak nem is a honvédség) rabszolgái!

Nagyon helyeselhetjük Csáky grófnak amaz intézkedését, hogy a magyar nyelvi pótanfolyamokra eddig előirányzott 2000 forintot ezentúl a tanítók jutalmazására fogja igénybe venni. Az eddigi pótanfolyamok is nagyrészt hiábavalóknak bizonyultak a legtöbb résztvevő által arra felhasználva, hogy a hosszúságos szorgalmi idő után kedélyesen szórakozhassanak. Azután ha már az 1879. évi XVIII. t.-cz. tordalékának 2 §-a világosan kimondja: »1882. évi június 30-tól kezdve tanítói oklevelet senki sem nyerhet, aki a magyar nyelvet beszédben és írásban annyira el nem sajátította, hogy azt a népiskolákban taníthassa«, és egyéb §§-ok a magyar nyelv tanítását az összes iskolákban elrendelik: bizony megérdemlik azok a tanítók, kik eddig nem törekedtek a törvénynek megfelelni, hogy a legkevésbé sem istápolhassanak. Miniszterünk magas figyelmébe óhajtanók itt ajánlani azon nemzetiségi kartársainkat, kik hazafias érzelmük miatt panszláv s a hasonfajta elemeknek üldözéseit kénytelenek elszenvetni. Csak nemrégiben, a »Délmagyarországi Tanítóegylet« közgyűlésén történt egy eset, mit nevezett egylet a tanügyminiszterium elé vitt: intézkedést még eddig nem olvastam. De hány helyen történik hasonló? S ha az illetők az üldözők ellen nem találnak menedéket, a legkevesztetőbb jutalmak sem képesek arra, hogy a magyar nyelv terjesztésében serényen munkálkodjanak.

Nekem úgy tűnik fel, mintha nemzetiségi és népnevelési szempontokból egyaránt messzeható tervek rejlenének a kisdóvodóknak törvény általi

felkarolásában; de féltő, hogy azok is a népiskola sorsára jutnak, mely negyedszázados törvényünk daczára is csak »közeledik az intenziók felé«. — Ugyan az a 45,000 frt, mi e tételnél szerepel (az állami ménésbirtoknál 37,000 frt *többletet* találunk), nem elenyésző csekélység-e ez? S ha a zsidó Wahrmann Mór a hitfelekezetének előírányzott összegét nevelésnek jelezni bátorkodott, mit szóljunk egy százszorta fontosabb és nagyobb körben mozgó intézmény illetén segélyezésére.

Vagy talán a kormány itt is a társadalomra számít mint a népoktatásnál? Igaz, az a hivatkozott társadalom egy irányban mindenkor megtette kötelességét, lelkesült, áldozott, példa rá számos közművelődési egyesületünk; ám én teljesen osztom a nemzeti párt kitűnő vezérének, Apponyi grófnak szentenciáját, mit ekként fejezett ki f. évi október 19-én tartott nagyhatású beszédében: »De ép az a társadalmi tevékenység, melyet kifejtetni kell sok olyan érdek megóvására, melyek tulajdonképpen állami feladatot képeznek, az a társadalmi tevékenység sok tekintetben nagyon súlyos vádat képez a kormányzati rendszer ellen, mely a társadalmi tevékenység terére utal sok oly nemzeti feladatot, melynek megoldása állami, kormányzati és törvényhozási politikánknak képezi feladatát.«

Mindennél fájalmasabban esett miniszterünknek egy leplezetlen kijelentése, mely szerint a fizetések szabályozásáról szóló törvényjavaslat ő fellegénél van ugyan előleges jóváhagyás végett, de előre is jelzi, hogy *vérmes reményeket nem lehet táplálni, mert ha az állam csak a 300 frtig hiányzó fizetésekért vállal szavatosságot, már ez is évi 603,000 forint kiadást okoz.* Ez hű magyar fordításban így hangzanék: »Nesze semmi, fogd meg jól!«

TÁRCZA.

Vaszary Kolos a falusi népiskolában.

Mikor általános öröm tölté be kilencz millió katolikus szívét, annak hallatára, hogy nincs többé árván, mert van egyházfejedelme, főpásztor, ki szeretettel és bölcsen fogja kormányozni azokat, kiket Isten végtelen kegyelme fennhatósága alá helyezett; mikor az üdvözlések özöne halmozá el, a pápa és királyi kegy s a kormány bizalmával megajándékozott főpapot, Pannonhalma fényes ősrégi palotájában; az ő új egyházmegyéje egyik szerény iskolájában csendes, zajtalan, de lélekemelő ünnepnek volt tanuja az a kis sereg, kiket a tanító arra is akar szoktatni, miként kell lelkesedni a hívők millióinak seregével azoknak, kik egykor szinte a küzdő egyháznak akarnak bátor harcossai lenni.

Midőn a hír sebes szárnyon, de mégis napok mulva elért a falusi magányba, a tanító szíve is hevesebben dobogott. Új gondviselőt nyert szerető főpásztorában. Az örömmek azonban csak akkor van beese, ha azt másokkal is közölhetjük és akkor, ha e tény is a népnevelés szent ügyének előmozdítására értékesítjük. Mi kell a tanítónak, hogy a

Mennyivel kedvesebbek Vekerle szavai az állami tisztviselők érdekében hozzá intézett kérdésre: »A fizetések szabályozásában el fogunk menni addig a határig, ahol az a mi pénzügyi viszonyaink között, az illetőknek társadalmi állásukhoz képest való megélhetését szerényen biztosíthatja.«

Es a benyújtott nyugdíjtörvényjavaslat kielégíti-e jogos várakozásainkat? Tagadhatlan a kivívott előny, de még mind kevés. Mondják, a pénzügyi helyzet nem engedte érvényre jutni a jobbat, mondom — a jobbat, mert nem vonjuk kétségbe a jó akaratot, hogy a nemzet napzámosainak kegyesen kiérdemelt aggságdíját emberséges arithmetikai alapra állítsa.

Az 1891-re teljesített zárszámadás egy félhivatalos értesülése szerint 20 millió forint felesleggel záródott, részint mert vagy 16 millió forint regálékamat maradt kifizetetlenül, részint mert az államvasutak az előírányzatnál jóval többet jövedelmeztek.

Különben, származott légyen bárhonnan, elég az hozzá: 20 millió forint felesleg van. Mi lett ezzel? Vekerle legközelebb az ország színe előtt kijelentette, hogy azt az államadósság törlesztésére használta fel. Ez is szükséges. Nem juthatott volna abból valami a népnevelésre is?! A többi tárca megkapja túlköveteléseit: a tanügyi mindenkor rövidet húz. A tanítóság már évek során át könyörög: s ez idő alatt az utánunk jövők itt is, ott is, a kérvényezőknél különféle kategóriái zöld ágra vergődtek. Az állami tisztviselők, allisztek és szolgák illetményeinek szabályozását bezeg nem halaszthatják, arra a kész törvényjavaslat tárgyalása el nem maradhat, daczára, hogy a tett számítások szerint 2¼ millió forint évi költségjobb-

szép és nemes törekvésre nevelhessen? Példa. — Vajjon kell-e fényesebb és hatalmasabb példát állítani az ifju nemzedék elé, hogy mivé teheti a legszegényebb szülő gyermekét is a szorgalom, kitartó munka, tehetség, kimagasló lelki erények és az Urban való tántoríthatatlan bizodalom, mint — Vaszary Kolost?

Egyszerű, de erényekkel diszeskedő iparos szülők gyermeke, küzdelemteljes, de mindig az egyház és haza javát előmozdító munka közt eltöltött hosszú évek után elérni, s nem keresve érni el azt a magasságot, hol a korona után egy nemzet szeretete és becsülésétől körülvéve, az első hely áll. Lehet-e a munkának ennél szebb és nemesebb jutalma?

A népnevelés szent ügyét szolgálva, kezdé áldásos életét, míg végre Ó lett a tanítók tanítója.

Ily gondolatokkal eltelve lépett iskolájába s kezdé imígy beszédjét:

»Kedves gyermekeim! Örömhírt mondok, ti is örüljétek. Azt tudjátok már előbből, hogy dicső egyházunk árván állt; nem volt főpásztorunk, nem volt egyházfejedelmünk; az Isten jó, Ó nem hagyja sokáig szomorkodni hiveit; akik benne bíznak, azokat meg is örvendezteti. Szentséges Atyánk a római pápa, ki mindenkor szeretetének melegét árasztja Mária országára, Ó felsége a király, kinek

letet fog igénybe venni. Ezeknél az előléptetési viszonyok jóval kedvezőbbekké fognak alakulni, a fokozatos előlépés rendszere lépven életbe oly módon, hogy bizonyos évekre terjedő szolgálat előlépésre ad igényt. Ám az előlépési viszonyok e javítása folytán néhány év múlva tetemesen emelkedik a kiadás is, mig nem 8—10 év múlva 3 millió forintot meghaladó összegre fog rugni. Erre kell fedezetnek lenni?!

Ki ne tudná, hogy képzettség és hivatásra jóval alattunk álló állami hivatalnokok, pl. a bírósági irnokok a miénkhez képest fényes dotációban részesülnek, mert fizetésük biztos 600 frtra rug. Hja, a törvénykezés puritánsága megköveteli, hogy a hivatalnokok tisztességes díjazásban részesüljenek. Pedig meg vagyon irva, hogy semminemű törvények sem képesek a tolvajokat, a gyilkosságot, a bünt megszüntetni, ha nem a vallásosság, melynek alapot az erkölcsös, a kifogástalan jó nevelés nyújt.

Nos, az egyes nemzetek a tanui, hogy a népnevelés egyedül ott felel meg teljesen magasztos hivatásának, hol a tanítóság többi között oly anyagi helyzetben van, mely nem kényszeríti erejét megszítani a mellékkeresetekben, mely lehetővé teszi az érintkezést, a társadalmi szereplést fel- és lefelé. Mi ismerjük helyzetünket, azért fájó szívvel nézzük, ha egyik-másik kartársunk kénytelen a kapa, a kasza mellé állni; ha utalva van a személyét, tekintélyét, hivatását lealázó munkákat végezni csak azért, mert ezt létfontartása megköveteli; arcunkba szökel a vér, ha egyik-másik kartársunk gyermekét a szomszédba küldi, hátha vetnek neki egy darab kenyeret, másképp nem képes éhségét csillapítani. Mindez a nevelésre magára nem hat-e demoralizálólag; eldönteni vajmi könnyű.

kedves gondoskodás tárgyát képezi a hű magyar nemzet, a kormányzó böles férfiak tanácsát meghallgatva és elfogadva, kinevezte Magyarország Hercegprimását.

Ti talán azt gondoljátok, hogy bibor és fény vette körül egykor bölesőjét, és őt a nagy rang, melyben született, vagy a hatalmasok pártfogása, kik rokonai voltak, emelték e díszes állásra? Oh nem. A folytonos szorgalom, a jó szív, a mély tudomány, a kimagasló lelki erények s az Isten iránt lángoló szeretet tették őt egyházfejedelemmé.

Egyszerű iparos szülők gyermeke volt ő, de kapott oly örökséget, oly gazdagságot, mely arany s ezüstnél sokkal többet ér: jó nevelést, hasznos tanítást. S mivel mint jó fiú azt szívébe fogadta s egész életén át meg is őrizte, az Isten megáldá őt mind a két kezével.

A neve: Vaszary Kolos Ferencz.

Az ország katolikusai örömrában usznak, sietnek őt városok, testületek s egyesek üdvözölni. Örülünk mi is, habár mi üdvözletet nem küldünk, örömnünknek adjunk kifejezést egy hő imában. Legyen az az ima hála és kérelem. Hála azért a gondoskodásért, melylyel a jó Isten Jézus egyháza iránt viseltetik. Kérelem, mivel földi halandó csak akkor töltheti be híven rendeltetését, ha azt az Ur kegyelme kíséri; kérjük azért mi is a Minden-

Es ezekre nincs ir. Az állami szolgák között nem hiszem, hogy lenne egy, kinek fizetése a 300 forinton messze alul állana; s mégis itt történik javítás, mert az *ujabb igények még itt is megkövetelik*. És a *tanítónál?* Vajjon az a 300 frt egy intelligens okleveles embernek manapság elég-e?

2¼ millió és 603,000 forint! Ez sok — azt muszáj!

Alázatos kérelmeink elütésére már évek hosszú során át hangoztatják a nyomasztó pénzügyi helyzetet. Daczára ennek, a budget évről-évre nagyobodhatik, tehát másra ime a pénzügyi helyzet nem megszüntethető ok. 1868—1892. a bevétel 222½ millió, a kiadás 209¼ millió frt; többletet mutat. Ez a legfényesebb érv az ellenvetés ellen.

Matlekovits volt az egyellen, ki a bizottságban kérdést merészelt intézni a miniszterhez a néptanítók fizetésére nézve. S midőn utóbbi sujtó nyilatkozatát megtette s még azzal érvelt, hiszen Svájc és Ausztria is 300 frt minimumban részesítik tanítóikat: a bizottságnak egyetlen tagja sem opponált ezen abnormitásnak. Ugyan, ugyan — micsoda érv ez? Ha ily példák után akarunk indulni, akkor legjobb lenne Hercegovinára hivatkozunk, ott még tanítók sincsenek.

Egészen más volt az érdeklődés a színházak, a lótenyésztés s más tétéleknél; bezzeg hallgatnak a közoktatásnál, mert az, hogy a kért összegbe, illetve a 313,149 frt többletbe — ebből a népnevelési szükséglet 46,000 frt — beleegyeznek, mitsem ér akkor, mikor a fokozatos haladás módozatairól még csak a szél sem lengedez, holott egyebeknél találnak alkalmas módokat.

A Néptanítók Lapjának javunkra czélzó böles tanácsai, melyekkel ajánlja a kosárkötést, szalma-

hatót, hogy áraszsa el bőséges kegyelmével Magyarország új Hercegprimását azon nagy és fontos hivatalában, melyre őt a Felség kegye s a nemzet osztatlan bizalma helyezte, hogy dicső egyházunk és a szerető haza javára azt még sok-sok éven át híven viselhesse!

Es ekkor megzendült az ima, az ártatlanok imája. . . Sietve szállt fel Ahhoz, ki soha sem hagyja el a benne bizókat s ki mindig megadja azt, mit igaz szívvel kérünk. . .

Pár óra múlva tudta az egész falu az örvedetes eseményt s az új primás nevét, s a lelkesedés, mit a tanulók magokkal vittek, elfogta a jó szülőket is.

Kedves Pályatárs! Ha dicsővé akarod tenni egyházadat s nagygyá szeretett hazádat: akkor ne mulaszd el soha a nagy és lélekemelő dolgok elmondása által lelkesíteni tanulóidat; mert hol a lelkesedés él, ott születnek a nagy és dicső tettek, ott zugolódás nélkül végzi kötelességét a polgár s készséggel áldoz a jó és szent ügyért vért és vagyont, ha azt az egyház és haza java kívánja, mert:

Hol szép és nemes tettekért
Lelkesedni tudnak,
Örökké virulni kell
Ott a drága honnak!

fonást, piócaszedést, gyógyfüvek gyűjtését, már undorral töltenek el. Miért nem ajánlják a jólét e forrásait azoknak, a kik anyagilag nagyobb elismerésben részesesülnek s mégis fizetésjavítást követeltek és — kaptak is? Vannak ezek között számtalanok, kiknek társadalmi állásuk az olyan mellékkereseteket megengednék. Azután ha az iskolát, osztályunkat oly magasztos eszmék élére állítják, nem restelik-e munkánkat ilyenekkel jutalmazni? Minden-minden fontos, de a mi közműveltségünket czélozza, még a XIX. század végén sem bír varázserővel, mert ha a magasztos eszméket, a hangzatos frázisokat még oly fennen hirdetik is, a tények mást mutatnak, pedig azt tanultuk, hogy csak a tények bírnak realitással.

Igen jó ötlet Csákytól, miről nem régiben nyilatkozott, hogy ahol nincs a tanítónak 300 frt fizetése, a hiányt az állam pótolandja, *mi által befolyást szerez azon iskolákra*. Ezt a befolyást a kath. és nemzetiségi iskolák fejei persze távolról sem óhajtják; de tudvalevőleg a felekezeti és nemzetiségi iskolák tanítói között vannak a legtöbb gyatrañ dijazottak; ugy a felekezetek és nemzetiségek, nehogy a magas pártfogás hatalmuk korlátolására, majdan megdöntésére vezessen, iparkodnak megadni azon összeget, melynek megadására eddig képteleneknek vallották magukat, és ezen kissé erősebb közbelépésre nagyon sok helyütt e képtelenség majd nyomban megszünend. Tapasztalásból tudjuk, vannak esetek, mikor valóban megköti a kezeket a szegénység, de száz és száz esetben az indolentia s ehhez hasonlók szülői a gyatra elismerésnek.

Igy a bizottságból napfényre jöttek után már-már lemondanunk kellene legszebb reményeinkről, miknek teljesítésére legalább ez időleg gyenge a kilátás. Ezt ne tegyük? Csáky gróf nem egyenes oka stagnálásunknak. Ő a tett embere, csak kezei kötve ne lennének. Ő az, kinek minden szava arra bizonyíték, hogy szívesen adna, örömet tenne, a legjobb akarattal javítana helyzetünkön, de a többi s főleg a hadügyi tárca elkapkodnak előle mindent. Ezt nem lett volna szabad a bizottság tagjainak szó nélkül hagyniok. Már megtörtént. Bizunk még a képviselőházban, talán ott a sok között hamarabb lesznek lelkes honatyák, kik ezen anomáliát észrevednek.

Váczy István.

Egyesületi élet.

A szatmár- és ugozsamegyei róm. kath. néptanító-egyesület 1891. évi rendes közgyűlése.)*

A multban páratlan s a jövőben hosszú emlékü lesz az a lélekemelő közgyűlés, melyet f. hó 5-én a szatmár- és ugozsavarmegyei róm. kath. néptanító-egyesület tartott. Nyenné tette mélt. Meszlényi Gyula püspök úr jelenléte, nagyszabású, tartalmas, atyailag oktató, s a szeretet melegétől és hazafiságtól át meg áthatott gyönyörű beszéde; a nemes főpásztornak önmagától s az ügy szeretetétől fo-

konkint melegedő és lelkesülő nagy szíve, melynek melege átszállott a minden nemesért hevülő s a főpásztori dícséret által fokozott önérzettel eltelt tanítói kar kebelébe s ott a nemes ambíció, önfeláldozó megnyugvás és önelégültség hosszú életü virágait fakasztá.

Az erkölcsi, szellemi s anyagi siker diadalát ulti a derék egyesület a magas patrónus megelégedésének kivívásában, a főpásztori beszéd, a gyakorlati és elméleti paedagogiai terén bemutatott szép produktumok tanulságos voltában, s a püspök újabb anyagi áldozatában.

Valóban megható s felemelő volt a közgyűlés egész lefolyása, s azon körülmény, hogy ő méltósága az évi jelentés, pénztári számadás és költség-előirányzat felolvasásánál egyik tételt a másik után növelte, kerekítette ki nagyobb összegekké, melyekkel a tanítás bajnokainak sorsán könnyíteni s egyesületi és művelődési érdekeiket elősegíteni óhajtá.

A *közgyűlés* a püspöki palota dísztermében tíz órakor vette kezdetét. Megjelentek: Novák Antal, Irsik Ferenc és Keszler Fer. kanonokok, Hámon József cz. kanonok; Gáspárdy Rudolf, Jandrisics János, Müller Károly, Rácz Pál, Serly Károly és Szájbel János esperesek; 14 lelkész, 48 vidéki tanító; dr. Steinberger Ferenc képezdei igazgató; a tanítóképezdei tanárikar, a szatmári tanítók, több vendég s a tanítóképezde 3-ik és 4-ik évfolyamának hallgatói. Midőn a díszes társaság együtt volt, Novák Antal nagyrépost vezetése alatt hat tagu küldöttség ment ő méltóságát a gyűlésre meghívni, kinek megjelenésekor többszörös éljen hangzott fel az egybegyűlték ajkairól.

Meszlényi Gyula megyés püspök ur elfoglalván az elnöki széket, a gyűlést nagyhatásu beszéddel nyitotta meg (L. lapunk mult számát.)

A beszéd végével Novák Antal nagyrépost megható szavakban tolmácsolja az egyesület köszönetét az atyai bölcs intelmekért, s tiszteletteljes kérelmére ő méltósága beleegyezését adá, hogy a megnyitó beszéd egész terjedelmében jegyzőkönyvbe vétessék, s kinyomatván, az egylet tagjai között kiosztassék.

A gyűlés további lefolyása a következő volt:

A jegyzőkönyv hitelesítésére fölkértek dr. Steinberger Ferenc és Szilvássy László egyesületi tagok.

Dr. Steinberger Ferenc előadja, miszerint tanító társai megtisztelő bizalmából neki jutott a szerencse, hogy a közgyűlés tárgysorozata azon pontjainak végrehajtásáról, melyek a gyűlés ez ünnepies megnyitása előtt érvényesültek, elnöklő főpásztornak tiszteletteljes jelentést tehessen. »Első utunk — ugymond — az Isten házába vezetett, hol szent misét hallgatott az összes tanítóság, a tanítóképző-intézet és elemi iskola növendékeivel egyetemben. Megmutatta az által a tanítóság, hogy műveltségének középpontja az Isten eszméje, a vallás-érzelem; megmutatta, hogy az iskola és templom ugy összeforrott szívéhez napi munkája mellett, hogy most is utja az elemi iskolába a katedralis templomon vezetett keresztül«. A program szerint ezután a népiskolába ment az egyesület

*) Tér szüke miatt kénytelenek voltunk megrövidíteni. — Szerk.

— folytatja előadását — hogy ott meghalgassa Méder Mihály tanítónak gyakorlati tanítását, melyet ő saját osztályában (I. oszt.) a számtan köréből tartott. Elismeréssel adózik a választmány-nak, hogy a tárgysorozatba e gyakorlati tanítást is bevonta, mert ezt oly fontosnak találja a tanítóvilág önképzésére nézve, hogy ezért magáért is érdemes volt fáradságos utat megtenni, mert nézete szerint a gyakorlati tanítás egy darab eleven paedagogia, melyből többet lehet tanulni, mint sok könyvből; nemcsak egy élő kép az, melyben a működő tanítót megismerjük, hanem tükör is, melyben mi magunkat, hibáinkat is megláthatjuk; nemcsak azt tanulhatjuk meg, hogy miként kell tanítani, hanem azt is: hogyan nem kell tanítani. De még nagyobb elismeréssel adózik a gyakorlati tanításért az érdemes tanítónak, ki férfias elhatározással elnémítván az érzékenykedés szavát, oda vetette magát a kritika bonczoló kései alá, csak hogy másnak tanulmánytárgyául szolgálva, a közügynek használjon.

Ezután ismerteti a szónok a tanítás lefolyását, kiegészítve abból a jelentősebb mozzanatokat, hogy a jelenvolt tanítóság annál világosabb tudatot vigyen haza emlékül.

Nemes tüzzel és kitünő paedagogiai érzékkel fejtegeti, hogy a szemléltetést helyesen használva, mily könnyen lehet a finom elvontságokat, bölcséleti fogalmakat a gyermeki értelemhez hozzá vezetni. Dícsérőleg nyilatkozott a változatos és érdekes példák alkalmazása felől. Mind oly tárgyakat illesztett be ugyanis előadó tanító a keretbe, melyek kedvérzetet költöttek a gyermeki szívekben, minők a játéknemek, talányok stb. Figyelem tartásában a szelid szó és atyai jószág vitték a főszerepet stb.

Előadó indítványára közgyűlés Méder Mihály-nak a tanulságos gyakorlati tanításáért jegyzőkönyvi elismerést szavazott. Ő méltósága nem elégszik meg, kívánja, hogy ezen minta-előadás az egyesület hivatalos lapjában leendő közlés által közkincesé tétessék s ily praktikus tanítások a jövőben is tartassanak.

Ezután Jankovics János jegyző jelentést tesz az egyesület 1890—91. évi működéséről. 1) Van az egyesületnek összesen 174 tagja; és pedig 17 alapító-, 27 pártoló és 130 rendes tagja. (Az elmúlt év folyamán elveszté az egyesület egy rendes tagját, Blahovics Pál madarászi lelkész személyében. Ezen kívül 4 rendes- és 1 pártoló tag vált meg az egylettől, helyökben azonban 19 új tagot nyert s így a tagok száma 13-mal haladja meg a tavalyi létszámot). 2) Az egyesület vagyona 804 forint 50 krajczár. 3) Könyvtára 246 kötetben 195 munkát tartalmaz a szaklapok és folyóiratokon kívül. 4) Ami az egyesület szellemi munkálkodását illeti, arról örvendetesen szól a jelentés. Tartatott 5 központi-, 3 nagy választmányi gyűlés és két külön értekezlet az alapszabály módosítása tárgyában. Az orsz. kath. tanítói nagygyűlésre kitűzött tételeket tagjai által kidolgoztatta s azok nemcsak az egyesület hivatalos közlönyében, hanem a fővárosi tanügyi lapokban is megjelentek.

Végül, mint örvendetes esemény fölemlítettett, hogy az egyesület buzgó elnöke Tóth Sándor, ki súlyos betegsége miatt az elnöki tisztségről lemondott, a választmány fölkérése folytán ismét felajánlotta szolgálatát az egyesületnek. Közgyűlés a jelentést tudomásul veszi, az előadottak alapján a tanítás teréről a jól megérdemelt nyugalomba vonult kiérd igazgató-tanító és egyesület elnöknek a tanító-egyesület érdekében tett hosszú és nagy szolgálataiért hálás köszönetét nyilvánítja ama óhaj kíséretében, hogy a Gondviselés őt a tanítás terén eltöltött negyedszázadot meghaladó fáradságos munkájának méltó jutalmául a legjobb egészségben, fiatal egyesületünk magasztos céljainak érdekében, az egyet díszére az egyház és haza javára még sok éven keresztül éltesse.

Olvasatott a pénztár-vizsgáló bizottság jelentése az egyesület 1890. évi pénztári állásáról. Az egyesület összes vagyona 804 frt 50 kr.

Püspök úr ő méltósága alkalmat vesz magának ez uttal az egyesület hivatalos közlönyére, az Iskolára vonatkozólag főpásztori észrevételeit megtenni. — Kijelenté, hogy napjainkban nagyon megsaporodott a szakközölyök száma, ezért az »Iskola«-val szemben eddig tartózkodó, de megfigyelő állást foglalt; annak egy évi működése után örömmel jelentheti, hogy az »Iskola« életrealóságát beigazolta s főpásztori elismerését vivta ki.

Nagy választmány mult évi június hó 18-án az egyesület tagjainak önművelése és a munkássági hajlam ébresztése tekintetéből egy neveléstani-, egy nyelvtani- és egy tételt a testgyakorlás köréből tűzött ki 20 frt, illetve 15 - 15 frt jutalommal. A pályázati határidő lejáratával összesen hat pályamű érkezett be, melyek közül egy, bírálattal előtt önkényt visszavétetett. A felolvasott bírálati jegyzőkönyv alapján a kitűzött jutalmat elnyérték: *Vagányi Kálmán* fbányai tanító neveléstani munkájával és *Jankovics János* szatmári tanító nyelvtani módszertani dolgozatával.

Örvendetes tudomást szerezvén közgyűlés a sikeres pályázatról, ő méltósága kitüntető helyesléssel fogadta a tanítók munkásságát, s hogy ezt a jövőben fokozza, öt darab cs. kir. aranyat tűz ki a következő pályatételre: »A helyes önértzet nevelése a népiskolában«. Pályázati határidő: 1892. február 1.

Ember Károly felsőbányai tanító értekezést tart, melynek tárgya: »Fejlesszük és ápoljuk növendékeinkben a helyes önszeretetet«. Szerző a bevezetésben igen élénken tárja fel a társadalom mindazon bajait, ferdeségeit, melyek a helytelen önszeretetnek kifolyásai. Igen találóan idézi és alkalmazza dr. Steinberger Ferencznek ezen szavait: »A magasabb műveltség sokszor csak ügyesen alkalmazott palást, mely alatt a haszonleső önzés mesteri módon tud elrejtőzni«. — Abból kifolyólag a szülőkre vonatkozólag említi: »A legtöbb szülő nem kíván egyebet gyermekének, mint hogy egykor boldogulhasson a nagy világban: elégséges vagyonnal, kényelmes állásban, gond nélkül tölthesse napjait«. Ezután kifejti, hogy az iskola szintén ama tényezők sorába tartozik, melyek hivatvák kedvezőbb

helyzetet teremteni. Előadja a helyes önszeretet szépségeit és a helytelen önszeretet kinövéseit. Gyakorlott tanítóra valló éles látással mutat be egy iskolát, melyből tanulságos útmutatást szerezhetni, mi módon, minő eljárással lehet a gyermeket helyes önszeretetre oktatni. Kiterjeszkedvén a tanításra, felsorolja ama tárgyakat, melyek a tanító rendelkezésére állanak. Igen találóan mondja a történelem tanításánál: »hogyan nem annyira az ismeretek élettelen halmazára, mint inkább a nagy emberek életéből kisugárzó nemes példákra, az események okainak és következményeinek méltatásából eredő buzdító vagy visszatartó következtetéseken rejlik erkölcsi mozzanatokra helyez főszólyt.« Végül a példaadásra hivatkozik, melynek kétszeres fontosságát tulajdonít. Értekezését így végzi: »Igen, vegyük fontolórára az elmondottakat, mert magasztos hivatásunknak édes kötetmei azok, s lelkesültégünk egész nagyságával, lelkünk minden gondolatával, képességünk minden erejével munkálkodjunk azon, hogy növendékeink szíveiben, a jövő nemzedékben, az önszeretet legszebb virágai honosuljanak meg stb.«

Közgyűlés a felolvasót megéljenezvén, jegyzőkönyvi köszönetet szavaz a kitűnő értekezés szerzőjének, ő méltósága kijelenté, hogy: »jeles, nemes és örök elvek vannak azokba lerakva«, óhajlja, hogy azt legközelebb az Iskolából is olvashassa.

Erdélyi Imre az új nyugdíj-törvényjavaslatot ismerteti; elsorolja annak előnyeit az 1875. XXXII. t.-cz. fölött, de kimutatja a »Racio educationis publicae« és az 1846. évi helytartó tanácsi rendelet nyomán egyúttal ama különösen kath. tanítókra nézve sérelmes állapotot, mely az 1875. 32. t.-czikk 32. és 44. §§-ainak hatályon kívül helyezésével tervbe vétetett. Kész javaslatot terjesztett be, melyet a közgyűlés elfogad s ennek alapján indítja meg a mozgalmat.

Püspök ő méltósága indítványa folytán a népnevelés terén kiváló érdemeket szerzett tanfőnökök: *dr. Komlóssy Ferencz* országgyűlési képviselő és *Komócsy József* író, az egyesület tiszteletbeli tagjainak választottak.

A jövő évi közgyűlés helyéül Szatmár jelöltet ki.

Kimerítetvén a tárgysorozat, elnöklő főpásztor mielőtt a közgyűlést bezárná, megleghangon ad kifejezést örömeinek, hogy lelki vigasztalással és kedves emlékekkel távozott, mert sok érdekes szép és tanulságos tárgyak forogtak szőnyegen. Elmondá, hogy míg az egyesület tagjai a templomban voltak és az iskolában a tanítást hallgatták, ő házi kápolnájában végezve sz. miséjét éppen sz. Imréhez fordult, hogy egyházmegyéje területén levő összes népoktatási intézetek tanítóit, vezetőit vegye hatalmas oltalmába és pártfogásába, hogy az egyházra, hazára jólétet és dicsőséget hozzon a tanítók munkája. »Kérve kérem önöket — mond a főpásztor, — hogy éljenek, de soha vissza ne éljenek a kezükbe letett nagy hatalommal.« »Figyelmükbe ajánlom, hogy ne csak tanítsanak, hanem a mi fő, tanítva neveljenek.« »Legyen a tanítónak tündöklő jó példája az első nevelői eszköz, mert mint mondtam,

a tanító a gyermek előtt tekintély. »Legyenek a hitélet emelésében a lelkészkedő papságnak munkatársai buzgó vallásosságuk által.« »Legyen általában a papság és tanítóság között szeretettel teljes egyetértés és összhangzó működés, ez által a püspököknek sok örömet és nagy lelki vigaszt fognak szerezni.« »Ismételten kijelentve, hogy nagy örömet szereztek nekem, kedves órákat töltöttem köztükben, szívesen adom önökre és a távollevő tagokra főpásztori áldásomat.«

Ezt megadván: »Éljen a király! Éljen a haza!« szavakkal végzi beszédét.

Ezután Novák Antal egyházmegyei tanfelügyelő mondott a meghatottság hangján hálás köszönetet a főpásztornak a gyűlés böles és szeretetteljes vezetéseért.

Jankovics János.

Irodalom és művészet.

— **A beállt téli esték** alkalmából meleg pártfogásba és buzgó terjesztésre ajánljuk a *Bodnár Gáspár* szatmári tanítónőképezdei tanár szerkesztésében megjelenő »*Téli Esték*«-et, a keresztény családok lapját. — A lap nem politizál, de minden kérdéshez, amely egy polgárt, értelmes magyar embert érdekel, tapasztalt alaposság és világossággal hozzászól és arról leglelküimeretesebb felvilágosítással szolgál. Az életből vett elbeszélések, találós mesék, számrejtvények, adomák meg kellemes szórakozást szereznek. A lap négy hónapon át 17 számban jelenik meg és előfizetés ára csak *egy* forint, mely *Molnár János* nyomdatulajdonoshoz (Szatmár) küldendő. Még egyszer melegen ajánljuk.

— **A hit a modern tudománnyal szemben.** Irta Mgr. Ségur. Az újabb francia kiadás után magyarítá *Farkas Szerafin* ferencesz áldozár, kiérd. theol. tanár Pozsonyban. Rendtartományi jóváhagyással. Ára 25 kr. Az ügyességgel fordított munkát szívesen ajánljuk.

— **A Szt. István-társulat** kiadásában megjelenő »*Népiratkák*«-ból 5 újabb füzetet vettünk. 47. sz. *Mária-Radna* rövid története. Irta Krauszhaár Károly néptanító. Ára 6 kr. — 48. sz. *Menjünk Amerikába?* vagy Varjas Pál gazda uram esete. Irta Rozgonyi György. Ára 3 kr. — 49. sz. *Bogár Bőske* vagy ne játszal a szerencséddel. Irta Bandi. Ára 3 kr. — 50. sz. *A jó egészség könyve.* Irta Dr. Kontur Béla. Czimképpel és 4 felvilágosító rajzzal. Ára 15 kr. Kiválóan alkalmas a nép között való terjesztésre. — 51. sz. *A bucsuki kőkereszt* vagy ne járj a fonóba. Tanulságos történet. Irta Vég-házi. Ára 3 kr.

— **A küszöbön lévő Advent** alkalmából felhívjuk olvasóink figyelmét Győrffy János »*Karácsenyi pásztorjáték*« (Mysterium) című munkájára, mely eddig legalkalmasabb arra, hogy a kath. gyermekek között országszerte divó »Bettlehemes«-játékokat — mik sok helyütt izléstelen és pórias kifejezéseikkel valósággal botrányosak — a helyes

és jó utra terelje. A nép izlésének megfelelő verses füzet érdemes a széles körben való pártolásra és elterjedésre. — Ára darabonként 5 kr., száza 4 forint. Kapható Buzárovits G. kiadónál Esztergomban.

— **A Gyórfy-féle »Földrajzi irka«**, melyen Magyarország minden megyéje külön-külön megvan, folytatását kapta a »Gazdaságtani irka«-ban, melyen a mezőgazdaság alapja röviden szövegezve s illusztrálva foglal helyet. Kapható Frank J. kiadónál: Budapest, király-utca 12. 100 db. 65 kr., 1000 darab 5 frt 50 kr.

Gyűjtés

a kath. tanítók orsz. árvaháza s aggjainak menedékházára:

Magó Károly börgöndi tanító 17. sz. gy.-ívén.

Magó Károly tanító Börgöndön 1 frt, Schäffer János tanító Pákozd 50 kr., Leithner József főgépész Szt. Ágotha 1 frt, Thanleitner Károly tanító Szt. Ágothán 50 kr., Harmati Imre tanító Sárpenetele 60 kr., Lakner Mihály tanító Úrhida 50 kr., Schäffer Ferencz tanító Sztm.-Zichyfalva 50 kr.

Összesen 4 frt 60 kr.

Eddigi gyűjtés . . . 1843 frt 47 kr.
és 2 drb □

Összesen . . . 1848 frt 07 kr.
és 2 drb †

Közli *Zelliger Vilmos*, biz. pénztáros.

VEGYESEK.

A megtagadott drágasági pótlék. A főváros pénzügyi és gazdasági bizottsága november 5-iki ülésén állapította meg jövő évi költségvetését. Ez alkalommal jelentette volt ki Fenyvesi Adolf biz. tag, hogy a főv. alkalmazottak részére kérelmezett drágasági pótlék fődözésére szükséges 241.000 frnyi összeg, az állami italmérsi jövedék jövedelméből bőségesen kikerül. Ez, valamint az a másik hír is, mely szerint a miniszterelnök az erre vonatkozó rendeletet már alá is írta volna, jól eső örömmel töltötte el a főv. tanítóságát. Azonban, amint látszik ez az öröm korai volt, mert amint megbízható forrásból értesülünk, a miniszter másodszer is megtagadta a drágasági pótlék ügyét, illetőleg a főv. határozatától a jóváhagyást.

Hogy ez mily leirhatatlan felháborodást fog kelteni a főv. alkalmazottai között, az elképzelhető. Mert ily megdrágult viszonyok között, milyenek most környékeznek bennünket, igazán nehéz az élet küzdelmeivel megbirkózni. Epen ezért a miniszternek ez ügygel szemben tanusított magatartása igazán megfoghatatlan.

Uj siketnéma iskola a fővárosban. Már egy évvel ezelőtt létesített a közokt. miniszter a budai paedagogiumban egy siketnéma tanfolyamot, melyet

az idén gyakorló iskolával bővített ki, hogy a hallgatóknak gyakorlati uton is nyújtson alkalmat arra, hogy magokat kiképezhessék. Ez iskola létesítését az tette lehetővé, hogy a főv. az ezen célra felvett, de eddig teljesen fel nem használt 4000 frtból megtakarított 2800 frtot bocsátotta a miniszter rendelkezésére. Azonkívül kilátásban van, hogy a főv. illetőségű szegénysorsú siketnémákért még ezen összegben kívül, fedezni fogják az eltarlási költségeket is. A gyakorló iskola részére a közoktatásügyi miniszter a Krisztinavárosban a mozdony utca 27. számú házat bérelte ki s alakította át az oktatás céljainak megfelelőleg. Ajánljuk az intézet megtekintését és tanulmányozását kartársaink becses figyelmébe.

Irodalmi pályázat. A szatmármegyei róm. kath. néptanító-egyesület f. évi november hó 5-én tartott közgyűlésén *Meszlényi Gyula* püspök úr ő méltósága örvendetes tudomást szerezvén a tagok tevékeny irodalmi munkásságáról, ezen nemes hajlam fokozása céljából 5 drb cs. és kir. aranyat tűzött ki a következő tételre: »A helyes önértel nevelése a népiskolában«. A pályázati határidő: 1892. február 1. Az idegen kézzel írott pályaművek a szerző nevére rejtő jelíges zárt levél kíséretében az említett határidőn belül az egyesület elnökségéhez küldendők. A pályadíj az 1892. évi rendes közgyűlésen adatik ki. Ezen pályakérdésre csak a szatmármegyei róm. kath. néptanító-egyesület néptanító tagjai pályázhatnak. — Kelt Szatmáron, 1891. november hó 12. A közgyűlés megbízásából: *Tóth Sándor*, elnök. *Jankovics János*, jegyző.

A Kelet-porosországi tanítók XIV. közgyűlésökön a testi nevelés kérdésének tárgyalásánál határozottan pártjára keltek az ifjusági játékoknak: mint amelyek »az élettani cél mellett a nemzetit is szolgálják: a nemzeti játékban beleélik magokat a serdülők a nemzeti szellembe, elváhatatlanul hozzájuk szegődik a nemzeti érzület, az összetartást és együtt működést illetőleg az alárendeltség szükségét vérükbe veszik fel, úgy hogy nem kell majd a szociál-demokraczia méltelyétől félteni a nemzeti dal között, nemzeti játékban érlelt lelkeket«

Katholikus népkönyvtárak. Gróf Eszterházi Miklós Móríc úr, a kegyuraságához tartozó tizenhárom plébániához saját költségén katolikus népkönyvtárakat állított fel, melyeket katolikus szellemű művekkel, falusi népeknek hasznos gazdasági könyvekkel szerelte fel és számukra jó irányú népujságot járat. — Adja az Isten, hogy ez a példa másokat is hasonló bőkezűsége serkentsen.

Pályázat. Metkovics telepítvényre (Bács m.) sürgősen kerestetik magyar és németül tudó tanító, egyelőre ideiglenes, de annak idején rendes tanítói minőségben. A jól javadalmazott állomás minél előbb elfoglalandó. Bővebb felvilágosítást ad a **gajdobrai** (Bács m.) pléb. hivatal.

Van szerencsénk a n. é. közönség és nagyrabecsült vevőink becses tudomására hozni, hogy

BUTORCSARNOKUNKAT

mely nagyszerűség tekintetében a maga nemében páratlan s méltó látványosságot képez
BUDAPEST, IV., Hatvani-utca II., I. emelet (Neruda-féle üzlet melletti palotában)
megnyitottuk s annak egész napon át való megtekintése a n. é. közönség szabadságában áll.

Csarnokunk dús választékban tartalmaz teljes háló-, ebédlő- és dolgozó-szoba, valamint szalonberendezéseket, ó-német-, angol-, renaissance- és barock stílusban, nemkülönben minden egyes butordarabot a legegyszerűbbtől a legfinomabbig, minden egyes versenyt fölülmuló legolcsóbb árak mellett, mert elvünk:

csekély haszon mellett nagy forgalmat elérni.

A n. é. közönséget kérve, hogy csarnokunkat minél számosabb látogatásával szerencsétlenni méltóztassék, maradunk hazafiai üdvözléssel

STEIER és HOFFMANN

butorkereskedők, kárpitosok és díszítők.

☛ Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve. ☛

LAMPEL R. (Wodianer F. és Fiai)

cs. és kir. udv. könyvkereskedés kiadásában (Budapesten, Andrásy-út 21. sz. a.)

megjelent és a nmt. vallás- és közokt. miniszter által általánosan engedélyezett tankönyvek.

	A nimszt. enged. száma		A nimszt. enged. száma
Magyar Abc és olvasókönyv, szerk. Götz-Schön-Trájtler, ára kötve	16,163—1890	†Földrajz, osztatlan népiskolák számára, Vargyas Endrétől, kötve	21,456—1890
Fali olvasótábla hozzá (13 írott és 13 nyomtatott tábla) ára	16,163—1890	*Földrajz, irták Mártonffy és Pechány, a IV. oszt. sz. kötve 24 kr., az V—VI-ik osztály számára kötve	17,358—1888
Magyar Abc és olvasókönyv, szerk. Faludi-Szép, ára kötve	17,358—1888	Magyarország térképe, megyei beosztással Hatsek I-ől	14,596—1879
Magyar nemzeti olvasókönyv, szerk. Götz-Schön-Trájtler, a II. oszt. számára kötve 30 kr., a III. oszt. számára kötve 36 kr., a IV. oszt. számára kötve 40 kr., az V—VI. oszt. számára kötve	4,954—1890	Magyarország egyes megyéinek térképe, Hatsek I-től egy-egy 15 v.	20,477—1891
Magyar nyelvtani kézikönyv, írta Belicza József, I. r. a 2. oszt. sz. kötve 18 kr., II. r. a 3. oszt. sz. kötve 24 kr., III. r. a 4. oszt. sz. kötve 24 kr., IV. r. az 5—6. oszt. számára kötve	19,906—1891	Kis atlasz, Lange és dr. Cherventől, 40 kr.	20,281—1891
Kis magyar nyelvtan, szerk. Erényi-Balassa kötve	19,444—1890	*†Első oktatás a magyarok történetében, írta Kuttner S., átdolg. Suppan és Lauko, kötve	7,487—1890
Magyar Nyelvtan, osztatlan népisk. szám. Vargyas Endrétől, kötve	43,855—1889	†A Magyarok története, osztatlan népisk. számára Vargyas E.-től, kötve	42,931—1889
Német Abc és olvasókönyv, szerk. Faludi és Szép, I. rész kötve	17,358—1888	Magyar alkotmánytan, írta dr. Csiky Kálmán, kötve	21,407—1891
Német olvasókönyv, szerk. Faludi és Szép II. rész kötve 40 kr., III. rész 48 kr.	17,358—1888	*Rövid alkotmányt., írta Mayer Miksa 16 kr.	6,326—1890
Lesebuch für Volksschulen, szerk. Hetzel S., I. r. kötve 20 kr., II. r. kötve 28 kr. III. rész kötve	34,825—1891	Természetrész, írta Báthory Nándor, kötve 40 kr.	14,539—1889
Deutsche Sprachlehre, írta Langraf M. I. r. kötve 36 kr., II. r. kötve	19,906—1891	*Első oktatás a természetrészben, írta Kuttner S., átdolg. Suppan és Kozocsa, kötve 40 kr.	7,487—1890
Elementar Sprachbüchlein, írta Hetzel S., kötve	34,825—1891	Természetr., írta Sudy K. J., kötve 40 kr.	49,933—1890
Német nyelvtan, gyakorlati föladatakkal, kötve	7,908—1890	*†Természetrész, osztatlan népiskolák számára, Vargyas Endrétől, kötve 20 kr.	11,662—1890
Német nyelvgy., írta Spitzer L., kötve 30 kr.	6,527—1890	Gazdasági és kertészeti füzetek, Dobóczy Lajostól, I. és II. füzet a fiúisk. szám., III. és IV. füzet a leányisk. számára, egy-egy füzet ára	20,290—1891
Számvetési gyakorlókönyv, szerk. Faludi János, I. r. a 2. oszt. sz. kötve 15 kr., II. r. a 3. oszt. sz. kötve 18 kr., III. rész a 4. oszt. számára kötve	17,358—1888	*Egészségtan, irták dr. Csapody és dr. Gerlóczy, kötve	4,068—1885
Földrajz, írta dr. Brózik Károly, a IV. oszt. sz. kötve 20 kr., az V. oszt. sz. kötve 30 kr., a VI. oszt. sz. kötve 20 kr.	3,983—1890	Természettan, a kémia elemeivel, írta Heller Ág., kötve	20,296—1891
*†Első okt. a földrajzban, írta Kuttner S., átdolg. Suppan és Lauko köt. 30 kr.	14,539—1889	*Természettan, a vegytan elemeivel, írta Kuttner S., átdolg. Suppan, kötve 36 kr.	55,050—1890
		Természettan, írta Vargyas E., kötve 24 kr.	21,888—1891
		Enektani példatár, szerk. Hortobágyi, Könyves és Szabó, I. füzet 10 kr., II. füzet 15 kr., III. füzet 18 kr., IV. füzet 20 kr., V. füzet	25,924—1889
		Szépírási minták, Vajda Páltól, magyar írás 15 kr., magyar-német írás	20 kr.

A * gal megjelöltek német nyelven is, a † tel megjelöltek pedig tót nyelven is kaphatók.

Részletes árjegyzék ingyen és bérmentve. Saját kiadásunkbeli tankönyveinkből megrendelés esetén, megfelelő ingyempéldányokat bocsájtok a t. cz. tanító urak rendelkezésére szegény tanulók között való kiosztás céljából. Az itt felsorolt és nálunk megjelent tankönyveken kívül az összes létező és bárhol megjelent iskolakönyvek nálunk is megrendelhetők. — E könyvek a vallás- és közokt. miniszter úr 33028 1891. sz. a. kelt legújabb magas rendelete értelmében bármely állami vagy államilag segélyezett népiskolában, minden akadály nélkül használhatók.